

BEATA RASZKA¹, KRZYSZTOF KASPRZAK²¹Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Katedra Gospodarki Przestrzennej²Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Katedra Turystyki Wiejskiej**TURYSTYKA W PLANIE OCHRONY WIELKOPOLSKIEGO
PARKU NARODOWEGO - STUDIUM PRZYPADKU**

Działalność ochronna w Wielkopolskim Parku Narodowym następuje poprzez realizację ustaleń planu ochrony. Dokument ten przedstawia m.in. sposób udostępnienia terenów parku narodowego dla turystyki, rekreacji i sportu a jego projekt przedstawia dyrektor Parku. Plan ochrony sporządza się na 20 lat z uwzględnieniem charakterystyki i oceny stanu przyrody, identyfikacji i oceny istniejących oraz potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, charakterystyki i oceny uwarunkowań społecznych i gospodarczych, analizy skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony, charakterystyki i oceny stanu zagospodarowania. Prace przy sporządzaniu planu ochrony, polegają m. in. na: ocenie stanu zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych, wartości kulturowych oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, opracowaniu koncepcji ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych, a także eliminacji lub ograniczeniu istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. Dokument ten zawiera m.in.: wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb oraz określenie sposobów ich udostępniania. Dla parku narodowego do czasu ustanowienia planu ochrony, sprawujący nadzór (tj. minister właściwy do spraw środowiska) sporządza projekt zadań ochronnych. Uprawianie turystyki w każdym parku narodowym wymaga minimum kultury, niezależnie od obowiązujących przepisów prawnych i dokumentów planistycznych związanych z jego ochroną. Ochrona parku to także problem kwestii etyczno-estetycznych, związanych z poznawaniem przejawów życia w całym jego bogactwie oraz z chęcią poznania i lepszego zrozumienia świata.

Słowa kluczowe: ochrona przyrody, park narodowy, plan ochrony, Wielkopolski Park Narodowy

I. WSTĘP

Tworzenie parku narodowego jako formy ochrony przyrody i prowadzenie na jego obszarze działalności ochronnej następuje na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody [Ustawa ... 2004]. Określają one m.in. zasady prowadzenia działalności ochronnej poprzez realizację ustaleń planu ochrony, dotyczących m.in. wykorzystania terenów parku narodowego dla turystyki, rekreacji i sportu.

**II. PROCES INWESTYCYJNY PARK NARODOWY - JEGO ZADANIA,
ZAGOSPODAROWANIE I UDOSTĘPNIANIE**

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi o powierzchni nie

DOI: 10.15584/pjsd.2016.20.17

mniej niż 1 tys. ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt i grzybów [Ustawa ... 2004, art. 8]. Utworzenie lub powiększenie obszaru parku narodowego lub rezerwatu przyrody jest celem publicznym w rozumieniu ustawy o gospodarce nieruchomościami [Ustawa ... 1997, art. 7 ust. 1]. Do zadań parku narodowego należy w szczególności m.in. udostępnianie jego obszaru na zasadach określonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych i w zarządzeniach dyrektora parku narodowego [Ustawa ... 2004, art. 8b ust. 1 pkt 2]. Ustalenia planu ochrony lub zadań ochronnych realizuje dyrektor parku narodowego, który wydaje zarządzenia dotyczące funkcjonowania parku narodowego, w tym określające sposoby udostępniania jego obszaru [Ustawa ... 2004, art. 8e ust. 1].

Sposób zagospodarowania parku narodowego i zachowywania się na jego obszarze określają różnego rodzaju zakazy, dotyczące także bezpośrednio lub pośrednio działalności turystycznej. W parkach narodowych zabrania się m.in. [Ustawa ... 2004, art. 15 ust. 1] budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego (pkt 1), zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody (pkt 7), palenia ognisk z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego (pkt 10), połowu ryb i innych organizmów wodnych z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych (pkt 14), ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego, jazdy konnej wierzchem z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego (art. 15), wspinaczki, eksploracja jaskiń lub zbiorników wodnych z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego (pkt 17), zakłócania ciszy (pkt 20), używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowodnych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego (pkt. 21), biwakowania z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego (pkt. 23), organizacji imprez rekreacyjno-sportowych bez zgody dyrektora (pkt. 27). Wymienione zakazy, podobnie jak wszystkie pozostałe, nie dotyczą wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych.

Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego, może zezwolić na obszarze parku narodowego na odstępstwa od zakazów, jeżeli jest to uzasadnione np. celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na przyrodę parku narodowego [Ustawa ... 2004, art. 15 ust. 2 pkt 1 oraz ust. 3 pkt 1]. Zadania związane z ochroną przyrody, badaniami naukowymi i działalnością edukacyjną, a także ochroną mienia parku narodowego oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody na terenie parku narodowego wykonuje Służba Parku Narodowego, do zadań której należy: realizacja ustaleń planu ochrony i zadań ochronnych, udostępnianie parku narodowego dla celów naukowych, edukacyjnych, rekreacyjnych, turystycznych i sportowych [Ustawa ... 2004, art. 103 ust. 1 oraz 2].

III. PLAN OCHRONY I ZADANIA OCHRONNE

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody [Ustawa ... 2004] dla parków narodowych, podobnie jak dla rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych - sporządza się i realizuje plan ochrony (art. 18 ust. 1), którego projekt dla parku narodowego sporządza jego dyrektor

(art. 19 ust. 1). Plan ochrony sporządza się na 20 lat z uwzględnieniem (art. 20 ust. 1): charakterystyki i oceny stanu przyrody, identyfikacji i oceny istniejących oraz potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, charakterystyki i oceny uwarunkowań społecznych i gospodarczych, analizy skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony, charakterystyki i oceny stanu zagospodarowania. Prace przy sporządzaniu planu ochrony, polegają m. in. na (art. 20 ust. 2): ocenie stanu zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych, wartości kulturowych oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, opracowaniu koncepcji ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych, a także eliminacji lub ograniczenia istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. Plan ochrony dla parku narodowego zawiera m.in. (art. 20 ust. 3): wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb oraz określenie sposobów ich udostępniania. Plan ochrony ustanowiony dla parku narodowego - podobnie jak dla rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego - położonego w granicach obszaru Natura 2000 staje się planem ochrony dla tej części tego obszaru (art. 30 ust. 1). Dla parku narodowego do czasu ustanowienia planu ochrony, sprawujący nadzór (tj. minister właściwy do spraw środowiska) sporządza projekt zadań ochronnych (art. 22 ust. 1). Ustanawia je w drodze zarządzenia, co jest wykonaniem upoważnienia ustawowego zawartego w art. 22 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 oraz art. 12 ust. 2. Opiniowanie projektu planu ochrony i zadań ochronnych oraz skuteczności zabiegów ochronnych jest natomiast jednym z zadań rady naukowej parku narodowego (art. 98 ust. 3).

IV. ZADANIA OCHRONNE WIELKOPOLSKIEGO PARKU NARODOWEGO

Po utworzeniu Wielkopolskiego Parku Narodowego (WPN) w 1957 r. [Rozporządzenie ... 1957, 1996] rozwój turystyki i wypoczynku związany był z działalnością zarówno Dyrektora Parku, jak i okolicznych gmin, zwłaszcza po 1990 r. [Raszka i in. 2003]. W oparciu o przepisy nieobowiązującej już obecnie ustawy o ochronie przyrody (data wejścia w życie: 27.12.1991 r., data uchylecia: 1.05.2004 r.) [Ustawa ... 1991] w 1994 r. przystąpiono do prac nad pierwszym planem ochrony WPN, opierając się m.in. na instrukcji ogólnej sporządzania planów ochrony parków narodowych [Plany ochrony ... 1993]. "Plan Ochrony Wielkopolskiego Parku Narodowego na okres 1999-2018" został zatwierdzony przez Ministra Środowiska Zarządzeniem nr 39 z dnia 20 grudnia 1999 r. W ramach tego planu wykonany został także operat zagospodarowania turystycznego i ochrony zasobów kulturowych [Operat ... 1999; Raszka i in. 2003]. W wyniku nowelizacji ustawy o ochronie przyrody [Ustawa ... 2000] plan ten przestał jednak obowiązywać 2 lutego 2002 r.

W sytuacji braku obowiązującego dla WPN planu ochrony w kolejnych latach ustanowione były zadania ochronne. Obowiązujące na lata 2014-2015 [Zarządzenie Nr 57 ... 2013], obejmowały:

- identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczenia tych zagrożeń i ich skutków (§ 2 pkt 1, załącznik nr 1),
- opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań (§ 2 pkt 2, załącznik nr 2),
- opis sposobów ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt (§ 2 pkt 3, załącznik nr 3),
- wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową (§ 2 pkt 4, załącznik nr 4),

- ustalenie miejsc udostępnionych w celach naukowych, turystycznych i rekreacyjnych oraz maksymalnej liczby osób mogących jednocześnie przybywać w tych miejscach (§ 2 pkt 5, załącznik nr 5) (tabela 1).

W projekcie zarządzenia Dyrektora WPN [Zarządzenie Nr 57 ... 2013] zgodnie ze specyfiką i uwarunkowaniami przyrodniczymi WPN zastosowano się do wytycznych zawartych w opracowaniu Państwowej Rady Ochrony Przyrody pt. "Rekomendacja w sprawie zadań ochronnych dla parków narodowych" z dnia 30 lipca 2008 r.

V. PROJEKT PLANU OCHRONY WIELKOPOLSKIEGO PARKU NARODOWEGO

Konsekwencją wejścia w życie nowej ustawy o ochronie przyrody [Ustawa ... 2004] oraz przepisów wykonawczych dotyczących planów ochrony [Rozporządzenie ... 2005, 2010], było przystąpienie w 2011 r. Dyrektora WPN do realizacji projektu POIS.05.03.00-00-271/10-00 "Opracowanie projektu planu ochrony dla Wielkopolskiego Parku Narodowego na lata 2013-2032". Projekt był współfinansowany przez Unię Europejską w ramach działania 5.3 projektu V Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz dofinansowany ze środków: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z Funduszu Leśnego. Projekt planu ochrony uwzględniał także położenie WPN w granicach obszarów Natura 2000: obszaru specjalnej ochrony ptaków "Ostoja Rogalińska" PLB300017 i specjalnego obszaru ochrony siedlisk "Ostoja Wielkopolska" PLH300010. W ramach projektu dokumentu, który w okresie od 20 stycznia do 21 lutego 2014 r. wyłożono do publicznego wglądu, zrealizowano 12 operatów szczegółowych, w tym także operat dotyczący turystyki i zasobów kultury [Projekt Planu ... 2013; Łyczkowska i in. 2014; Kasprzak, Raszka 2014]. Operat ten został pozytywnie zaopiniowany przez Komisję Planu Ochrony WPN (powołaną przez Dyrektora WPN Zarządzeniem Nr 21/2013 z dnia 26.06.2013 r.) w dniu 3 września 2013 r.

Teren WPN udostępnił się dla celów turystycznych, rekreacyjnych i sportowych, poprzez wyznaczenie szlaków turystycznych, szlaków turystyki pieszej (w tym tras spacerowych) oraz miejsc: rekreacji, sportowych, amatorskiego połowu ryb i parkingowych (tabela 1).

Tabela 1 / Table 1

Obszary i miejsca udostępnione dla celów turystycznych i rekreacyjnych / Areas and places rendered accessible for touristic and recreation purposes

Obszar i miejsce udostępnienia <i>Area and place of facilities</i>	Maksymalna liczba osób mogących przebywać w danym miejscu lub obszarze <i>Can stay in maximum number of persons data place or area</i>
Szlaki turystyczne / <i>Touristic routes</i>	do 15 osób · 1 km ⁻¹ / <i>for 15 persons on 1 km</i>
Oznakowane trasy turystyki pieszej / <i>Marked routes of hikers</i>	do 15 osób · 1 km ⁻¹ / <i>for 15 persons on 1 km</i>
Ścieżki rowerowe / <i>Bicycle paths</i>	do 10 rowerów · 1 km ⁻¹ / <i>for 10 bicycles on 1 km</i>
Ścieżki konne / <i>Horse paths</i>	do 3 koni · 1 km ⁻¹ / <i>for 3 horses on 1 km</i>
Stacje turystyczne / <i>Touristic stations</i> (Osowa Góra, Jarosławiec, Puszczykowo, Wypalanki)	do 100 osób w każdym miejscu <i>for 100 persons in each place</i>
Parkingi dla samochodów osobowych <i>Parking for personal cars</i>	łącznie do 365 pojazdów <i>total to 365 cars</i>
Jeziora (wędkowanie) / <i>Lakes (angling)</i>	
- Łódzko-Dymaczewskie	250
- Witobelskie	150
- Wielkowiejskie	40
- Chomęcicko-Rosnowskie	120
- Jarosławieckie	300

Liczba osób mogących przebywać w miejscach przeznaczonych na cele turystyczne i rekreacyjne ustalona została na podstawie zarządzenia ministra środowiska [Zarządzenie Nr 57 ... 2013]. Określając maksymalną liczbę osób mogących jednocześnie przebywać w miejscach udostępnianych na cele turystyczne i rekreacyjne, co jest wykonaniem upoważnienia ustawowego zawartego w art. 12 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody [Ustawa ... 2004], w zarządzeniu ministra środowiska [Zarządzenie Nr 57 ... 2013] nie podano jednak na jakiej merytorycznej podstawie przyjęte zostały podane wielkości. W przypadku przebiegu drogi publicznej przez park narodowy lub rezerwat przyrody wyznaczenie miejsc parkingowych następuje po uzyskaniu zgody dyrektora parku narodowego, zgodnie z art. 116 ustawy o ochronie przyrody [Ustawa ... 2004].

Obszary i miejsca w WPN udostępnione dla celów turystycznych i rekreacyjnych określa projekt rozporządzenia ministra środowiska w sprawie ustanowienia planu ochrony dla WPN na lata 2013-2032. Szczegóły dotyczące sposobu i zakresu udostępniania społeczeństwu terenów WPN do celów turystyki i rekreacji zawiera regulamin Dyrektora WPN [Zarządzenie Nr XX ... 2013], zawierający m.in. różne zakazy. Nie dotyczą one sytuacji szczegółowo wymienionych w regulaminie udostępniania WPN dla celów turystyki i rekreacji, np. wykonywania zadań wynikających z planu ochrony, czy prowadzenia badań naukowych za zgodą Dyrektora Parku.

Szlaki piesze nie są obecnie intensywnie wykorzystywane przez turystów. Na terenie WPN w gminie Komorniki wyznaczona jest także trasa *nordic walking*. Praktycznie dla tej formy rekreacji wykorzystywać można wszystkie piesze szlaki turystyczne i trasy spacerowe. Przez teren WPN, na jego obrzeżach lub w bliskim sąsiedztwie przebiegają różne szlaki i trasy turystyczne, które wyraźnie wiążą Park z innymi częściami regionu. Będąc w Parku można dojechać (dojść) do nich wykorzystując szlaki Parku lub istniejące drogi publiczne. Są to następujące szlaki: Nadwarciański Szlak Rowerowy, przebiegający wzdłuż rzeki Warty m.in. przez parki krajobrazowe: Rogaliński, Żerkowsko-Czeszewski i Nadwarciański; Ziemiański Szlak Rowerowy, nawiązujący do znajdujących się na jego trasie licznych dworów ziemiańskich i przebiegający m.in. przez Park Krajobrazowy im. gen. Dezyderego Chłapowskiego; Wielkopolska Droga św. Jakuba (Mogilno - Gniezno - Poznań - Głogów), jeden z pątnicznych szlaków kulturowych prowadzących z różnych miejsc Europy do Santiago de Compostela w Hiszpanii. Przez teren Parku przebiega także szlak kajakowy na Warcie - najdłuższej żeglownej rzece w Wielkopolsce będącą śródlądową drogą wodną (dł. 406,6 km). Szlak stanowi część Wielkiej Pętli Wielkopolski (dł. 688 km), będącej szlakiem żeglugi śródlądowej (Dolna Warty, droga wodna Kanał Bydgoski - Warta, szlak Warty).

Do amatorskiego połowu ryb (wędkowanie z brzegu i łodzi) w WPN dopuszczone są następujące jeziora: Łódzko-Dymaczewskie, Witobelskie, Chomeńskie, Wielkowiejskie. Jednak tylko na Jeziorze Łódzko-Dymaczewskim jednorazowo może znajdować się 20 łodzi, na wszystkich pozostałych jeziorach po 10 łodzi. Połów ryb odbywa się on na podstawie płatnych zezwoleń, wykupywanych w Dyrekcji WPN. Zezwolenia dotyczą wędkowania z brzegu lub łodzi i obejmować mogą cały sezon lub określoną liczbę dni. Zalecane są działania związane z ograniczeniem na niektórych jeziorach amatorskich połowów (m.in. wprowadzanie ograniczonej ilości zanęt, wędkowanie z pomostów, zmniejszenie częstotliwości udzielanych zezwoleń). Szczegóły dotyczące zasad organizacji wędkowania także określają coroczne zarządzenia Dyrektora WPN.

Dla celów sportowych udostępnione jest w WPN tylko Jezioro Łódzko-Dymaczewskie, na którym można uprawiać żeglarstwo na podstawie zezwoleń wydawanych przez

Dyrektora WPN (wyłącznie dla zorganizowanych klubów o charakterze rekreacyjno-sportowym); jednorazowo na jeziorze może przebywać do 20 jachtów żaglówek.

Do celów edukacyjnych udostępniony jest cały obszar WPN. Projekt rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ustanowienia planu ochrony dla WPN na lata 2013-2032 podaje także obszary i miejsca udostępnione dla celów edukacyjnych oraz miejsca, w których może być prowadzona działalność handlowa. Centrum Edukacji Ekologicznej WPN tworzą następujące jednostki edukacyjne: Muzeum Przyrodnicze [Raszka 1998, Wyczyński 2009], sala audiowizualna, klasa do zajęć w ramach "Leśnej Szkoły", cztery ścieżki dydaktyczne, w tym specjalnie dostosowane do zajęć w "Leśnej Szkole", dwie sale konferencyjne. Realizowany program edukacyjny został opracowany przez pracowników z Centrum.

Działalność handlowa za zgodą Dyrektora WPN może być prowadzona w następujących miejscach i obiektach: siedziba Dyrekcji WPN w Jeziorach, Mauzoleum Birbaumów (pierwszych właścicieli majątku w Szreniawie), bazy turystyczne: nad Jeziorem Jarosławieckim, nad Jeziorem Chomeńskim i na Pożegowie oraz na wybranych parkingach.

Działalność turystyczno-rekreacyjna związana jest z powstawaniem szeregu zagrożeń wewnętrznych (np. zagrożenie dla zwierząt spowodowane przez narastający ruch samochodowy, zużycie techniczne zabytków budownictwa i architektury obiektów będących własnością Parku), jak i zewnętrznych (presja urbanizacyjna w otulinie, nielegalna zabudowa na obszarze przylegającym do jezior Parku, presja turystyczna na terenie parku). Dobrym przykładem wieloletniego nierozwiązanego dotąd konfliktu między zabudową rekreacyjną a ochroną przestrzeni WPN jest zabudowa zachodniego brzegu Jeziora Dymaczewskiego. Tereny nad Jeziorem Dymaczewskim były i są własnością prywatną. Mimo że znajdowały się w granicach WPN, to jednak Dyrektor Parku miał zawsze znacznie ograniczoną możliwość ingerencji w podejmowane tam działania. Podział gruntów przez ich właścicieli i sprzedaż działek zapoczątkowały powstanie nielegalnego osiedla rekreacyjnego, rozrastającego się przez wiele lat. Prawidłowe funkcjonowanie WPN jako obszaru chronionego zależy jednak od sposobu zagospodarowania otoczenia [Raszka 1993]. Wymagana od lat przez WPN likwidacja nielegalnej zabudowy rekreacyjnej nad Jeziorem Dymaczewskim była zawsze problematyczna. Zabudowa ta powstała stopniowo, gdy teren ten należał jeszcze do Parku (przed zmianą granic w 1996 r.). Nielegalna zabudowa letniskowa obniża obecnie znacznie wartości estetyczne szlaku turystycznego relacji Mosina-Stęszew przebiegającego przez WPN. Jak dotąd nikt nie zdecydował się na ostateczne rozwiązanie kwestii - mimo istnienia podstaw prawnych. Pewne możliwości stwarzało wykonanie i przyjęcie planu ochrony WPN w 1999 r., ale prace planistyczne dostosowujących własne zagospodarowanie do wymogów tego planu w okresie jego obowiązywania nie zostały wykonane. Dla pełnej ochrony Jeziora Łódzko-Dymaczewskiego likwidacja osiedla letniskowego jest niezbędna, i to likwidacja w całości, a nie częściowo. W istniejącej sytuacji brak jest bowiem kryteriów doboru domków do pozostawienia i do wyburzenia [Kasprzak, Raszka 2003].

VI. UWAGI KOŃCOWE

Analizując rozwój turystyki na terenie WPN, zwrócić należy uwagę nie tylko na konieczność wykonywania zapisów planu ochrony, zadań, czy zarządzeń Dyrektora WPN, ale także na aspekt humanistyczny związany z poznaniem poprzez turystykę. Uprawianie turystyki w każdym parku narodowym wymaga osiągnięcia pewnego minimum kultury, do której należy chęć poznania i lepszego zrozumienia świata. Ochrona parku to także problem kwestii etyczno-estetycznych, związanych z poznawaniem przejawów życia w całym jego bogactwie.

BIBLIOGRAFIA

1. Kasprzak K., Raszka B. 2003. Konflikt funkcji i użytkowania na przykładzie wykorzystania rekreacyjnego Jeziora Dymaczewskiego (Rynna Witobelsko-Dymaczewska) w Wielkopolskim Parku Narodowym. [w]: M. Pietrzak (red.). Krajobraz – turystyka – ekologia. Problemy Ekologii Krajobrazu tom XI, BOGUCKI Wydawnictwo Naukowe Poznań. 13-37.
2. Kasprzak K., Raszka B. 2014. Turystyka w Wielkopolskim Parku Narodowym. [w]: G. Łyczkowska, B. Raszka, K. Kasprzak (red.), Planowanie i zagospodarowanie Wielkopolskiego Parku Narodowego. Wybór problemów. BOGUCKI Wydawnictwo Naukowe. Poznań. 97-107.
3. Łyczkowska G., Raszka B., Kasprzak K. (red.) 2014. Planowanie i zagospodarowanie Wielkopolskiego Parku Narodowego. Wybór problemów. BOGUCKI Wydawnictwo Naukowe. Poznań.
4. Operat zagospodarowania turystycznego i ochrony zasobów kulturowych. W: Plan Ochrony Wielkopolskiego Parku Narodowego, Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Poznaniu [dr hab. Krzysztof Kasprzak, prof. nadzw. (kierownik zespołu), dr Beata Raszka, mgr Zofia Kurzawa, mgr Przemysław Szarlik]. Poznań. 1999.
5. Plany ochrony parków narodowych. T. I: Instrukcja ogólna sporządzania planów ochrony parków narodowych. T. II: Zasady opracowywania operatów szczegółowych do planów ochrony parków narodowych. T. III: Ochrona przyrody w parkach narodowych (przegląd wybranych zagadnień dla potrzeb sporządzania planów ochrony parków narodowych). Krajowy Zarząd Parków Narodowych. Warszawa. 1993.
6. Projekt Planu Ochrony Wielkopolskiego Parku Narodowego. Operat Turystyki i Zasobów Kulturowych. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Poznaniu. 2013 (projektanci merytoryczni: K. Kasprzak, B. Raszka, Z. Kurzawa; projektant graficzny: M. Kujawski).
7. Raszka B. 1993. Funkcjonowanie rezerwatów ścisłych w parkach narodowych (na przykładzie Wielkopolskiego Parku Narodowego). Przegląd Przyrodniczy. Świebodzin. 5. 2. 3-19.
8. Raszka B. 1998. Nowe Muzeum Przyrodnicze Wielkopolskiego Parku Narodowego w Jeziorach. Kronika Wielkopolski. Poznań. 4 (87). 103-106.
9. Raszka B., Kurzawa Z., Kasprzak K. 2003. Zagospodarowanie turystyczne i ochrona zasobów kulturowych Wielkopolskiego Parku Narodowego. Morena. Jeziora. 10. 29-44.
10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 kwietnia 1957 r. w sprawie utworzenia Wielkopolskiego Parku Narodowego. Dz. U. Nr 24. poz. 114.
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 października 1996 r. w sprawie Wielkopolskiego Parku Narodowego. (Dz. U. Nr 130 poz. 613).
12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzenia projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody. Dz. U. Nr 94. poz. 794.
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000. Dz. U. Nr 64. poz. 401.
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Dz. U. Nr 34. poz. 186.
15. Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody. Dz. U. z 2001 r. Nr 99. poz. 1079. tekst jednolity z późn. zm.

16. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Dz. U. z 2015 r., poz. 782. tekst jednolity.
17. Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody. Dz. U. z 2001 r. Nr 3 poz. 21.
18. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Dz. U. z 2013 r. poz. 627. tekst jednolity z późn. zm..
19. Wyczyński H. i J. 2009 Przewodnik po Muzeum Przyrodniczym Wielkopolskiego Parku Narodowego. BOGUCKI Wydawnictwo Naukowe. Poznań. 56 ss.
20. Zarządzenie Nr 57 Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2013 r. w sprawie zadań ochronnych dla Wielkopolskiego Parku Narodowego. Załącznik nr 5: Ustalenie miejsc udostępnionych w celach naukowych, turystycznych i rekreacyjnych oraz maksymalnej liczby osób mogących jednocześnie przybywać w tych miejscach (weszło w życie 1 stycznia 2014 r.).
21. Zarządzenie Nr XX Dyrektora Wielkopolskiego Parku Narodowego w sprawie zasad udostępniania społeczeństwu terenu Wielkopolskiego Parku Narodowego do celów turystyki i rekreacji. Jeziory. 14 marca 2013 r.

TOURISM IN THE PROTECTION PLAN OF WIELKOPOLSKA NATIONAL PARK - CASE STUDY

Summary

Protective activities in Wielkopolska National Park take place through the implementation of the protection plan. This document presents the way of making national park areas available for tourism, recreation and sport. According to the Nature Conservation Act for the national park a plan of protection and implementation shall be drawn up and presented by the Park director. The security plan is drawn up for 20 years with regard to: the characterization and assessment of the nature state, the identification and evaluation of existing and potential internal and external threats, characterization and evaluation of social and economic conditions, analysis of the effectiveness of existing methods of protection, characterization and assessment of development. Work on drawing up a security plan consists of: assessment of resources, objects and elements of nature, landscape values, cultural values, existing and potential internal and external threats, developing the concept of conservation, formations and elements of nature and cultural values, as well as the elimination or reduction of existing and potential internal and external threats. The security plan for the national park contains issued like: identification of areas and places available for education, tourism, recreation, sports, amateur fishing and a decision on how they become available. Until the protection plan for the national park is established, the supervisor (i.e. the minister responsible for the environment) draws up draft protection tasks. Leisure and tourism in each national park requires obtaining of certain minimum of culture, regardless of existing legislation and planning documents related to its protection. Protecting the park is also the problem of ethical and aesthetic issues associated with exploring aspects of life in all its richness and desire to know and better understand the world.

Key words: protection of nature, national park, protection plan, Wielkopolska National Park